

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та
інформаційно-аналітичної діяльності

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

**ПРАКТИКУМ ІЗ РОЗРОБКИ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙНО-
ТУРИСТИЧНИХ ПРОДУКТІВ**

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство
освітньо-професійної програми «Музеєзнавство, пам'яткознавство,
культурний туризм»

Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «ПРАКТИКУМ ІЗ РОЗРОБКИ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКСКУРСІЙНО-ТУРИСТИЧНИХ ПРОДУКТІВ» підготовки магістра, галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство, за освітньо-професійною програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм».

Розробник: Трофімук-Кирилова Т. М., доцент кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, кандидат історичних наук, доцент.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності
протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: (Чибирак С.В.)

Завідувач кафедри:

 (Гаврилюк С. В.)

© Трофімук-Кирилова Т.М., 2023

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	02 Культура і мистецтво	Нормативний
Кількість годин / кредитів 150/5	027 Музеєзнавство, пам'яткознавство	Рік навчання <u>2</u>
ІНДЗ: немає	Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм	Семестр <u>3</u> -ий
	Магістр	Лекції <u>–</u> год.
		Практичні (семінарські) <u>60</u> год.
		Самостійна робота <u>80</u> год.
		Консультації <u>10</u> год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання: українська		Навчальний план 2023 р.

II. Інформація про викладача

ППП: *Трофімук-Кирилова Тетяна Михайлівна.*

Науковий ступінь: *кандидат історичних наук.*

Вчене звання: *доцент.*

Посада: *доцент кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності.*

Контактна інформація: тел. (Viber, Telegram) 0500749949; e-mail: Trofimuk.Tetyana@vnu.edu.ua.

Дні занять: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>.

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Освітній компонент «Практикум із розробки та модернізації екскурсійно-туристичних продуктів» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін підготовки магістра за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» освітньо-професійною програмою «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм». Він спрямований на вивчення здобувачами вищої освіти практичних аспектів розробки, реалізації та удосконалення екскурсійно-туристичних продуктів.

2. Пререквізити. Освітній компонент базується на знаннях, отриманих під час вивчення таких попередніх навчальних дисциплін освітньо-професійної програми, як: «Інформаційно-комунікаційні технології у сфері культурної спадщини», «Актуалізація культурної і природної спадщини в туристичній індустрії», «Управління проектами», «Культурна спадщина як туристично-екскурсійний ресурс».

Постреквізити: «Виробнича практика із написанням кваліфікаційної роботи»; «Кваліфікаційна робота».

3. Мета освітнього компонента – формування у здобувачів вищої освіти практичних умінь та навичок, необхідних для розробки, вдосконалення та ефективного управління екскурсійно-туристичними продуктами.

Основним **завданням** вивчення освітнього компонента є: закріплення теоретичних знань з екскурсійно-туристичної діяльності, а саме змістового наповнення понять та категорій екскурсійно-туристичної сфери, видів, структури, складових та етапів створення туристичних продуктів; формування у здобувачів вищої освіти практичних умінь та навичок із підготовки, організації та реалізації туристичних продуктів, зокрема турів та екскурсій; ознайомлення з особливостями використання сучасних інформаційних технологій та інноваціями у розробці та просуванні туристичних продуктів; вивчення методів забезпечення безпеки й комфорту під час проведення туристичних турів та екскурсійного обслуговування; вироблення умінь та навичок роботи з різними категоріями туристів; вивчення методів контролю якості, модернізації та оновлення існуючих туристичних продуктів, щоб забезпечити їх конкурентоспроможність на ринку.

4. Результати навчання (компетентності). Вивчення освітнього компонента дозволить здобувачу вищої освіти набути наступні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК): ЗК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 3. Здатність працювати з урахуванням вітчизняного і міжнародного контексту. ЗК 5. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. ЗК 6. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК 5. Здатність розвивати соціальне усвідомлення ролі культурної спадщини. СК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності. СК 7. Здатність створювати конкурентний музейний та екскурсійно-туристичний продукти на ринку культурних послуг.

Програмні результати навчання (ПР): ПР 1. Розуміти проблеми збереження, інтерпретації та використання історико-культурної спадщини, оцінювати та аналізувати поточний стан і ключові тенденції розвитку музейної та пам'яткоохоронної галузі у цілому. ПР 3. Знати та застосовувати методи і технології менеджменту та маркетингу в музейній та пам'яткоохоронній справі. ПР 4. Обґрунтовувати і створювати нові та модернізувати існуючі експозиції, виставки, екскурсійно-туристичні маршрути тощо. ПР 5. Ефективно використовувати інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у професійній діяльності. ПР 7. Знати та застосовувати сучасні технології інтерпретації та актуалізації історико-культурної та природної спадщини. ПР 9. Розробляти інноваційні продукти на внутрішньому та зовнішньому ринках культурних послуг.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ. (семін.)	Сам. Роб.	Конс.	*Форма і методи контролю / Бали
Тема 1. Теоретичні аспекти екскурсійно-туристичної діяльності	4		2	2		УО, ТЗ /2
Тема 2. Структура, складові та етапи створення туристичного продукту.	5		2	2	1	УО, Т/2
Тема 3. Розробка туру як основного продукту туристичного ринку	33		12	20	1	УО, ІРС, ТЗ /6
Тема 4. Екскурсійне обслуговування в структурі туристичного продукту. Технологія створення, методика та техніка ведення екскурсії	31		10	20	1	УО, ІРС, РГ, ТЗ, ТР /5
Тема 5. Креативність та інновації в туристичній сфері	9		4	4	1	УО, ІРС, П /2
Тема 6. Інформаційні технології у туризмі	13		6	6	1	УО, ІРС, РЗ /3
Тема 7. Маркетинг туристичного продукту	13		6	6	1	УО, ІРС РЗ /3
Тема 8. Організація та управління екскурсійно-туристичними послугами: забезпечення комфорту та безпеки	9		4	4	1	УО, ІРС, РЗ /2
Тема 9. Адаптація екскурсійно-туристичних продуктів до потреб туристів	9		4	4	1	УО, ТР, РГ /2
Тема 10. Управління якістю та модернізація екскурсійно-туристичних продуктів	13		6	6	1	УО, ІРС, РЗ/К, РМГ/3
Тема 11. Аналіз ринку туристичних продуктів України	11		4	6	1	УО, ДС, П /2
Разом за модулем 1	150	0	60	80	10	32 бали
Види підсумкових робіт						Бал
Виконання завдань самостійної роботи						8 балів
Підсумковий модульний контроль						60 балів
Всього годин / Балів	150	0	60	80	10	100 балів

*Форми, методи і види контролю: УО – усне опитування, ДС – дискусія, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, П – презентація, РГ – рольова гра, ТЗ – кросворди, ребуси, вікторини та інші творчі завдання тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота здобувачів освіти оцінюється під час поточного контролю, на підсумковому модульному контролі та підсумковому контролі. За виконання

завдань самостійної роботи у межах поточного контролю із курсу виділено 8 балів.

Самостійна робота із освітнього компоненту «Практикум із розробки та модернізації екскурсійно-туристичних продуктів» здійснюється за наступними формами:

№	Завдання
1.	Підготовка до практичних занять, поточного та підсумкового контролю.
2.	Пошук та аналіз актуальних публікацій за тематикою курсу.
3.	Перегляд та аналіз наданих викладачем відеоматеріалів за тематикою курсу.
4.	Підготовка до роботи у складі малих груп, до участі у тренінгах, рольових іграх, презентацій, виконання творчих та індивідуальних завдань з відповідних тем, визначених у силабусі.
5.	Пошук прикладів різних видів туристичних продуктів в Україні/Волинській області впродовж останніх 5 років, їх аналіз та формування з цих прикладів бази даних.
6.	Розробка туристичного туру.
7.	Розробка, організація та проведення нової авторської екскурсії.
8.	Укладання туристичної документації із власного туру.
9.	Допомога іншим здобувачам освіти в організації туристичного туру, зокрема проведенні екскурсії.

IV. Політика оцінювання

Основними формами і методами організації навчання під час вивчення освітнього компонента «Практикум із розробки та модернізації екскурсійно-туристичних продуктів» є словесні (розповідь, пояснення, бесіда, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація фото-(відео) матеріалів), практичні (практичні заняття, творчі завдання, задачі/кейси, презентації) методи і прийоми навчання; активні методи навчання (аналіз конкретних ситуацій, рольові ігри, робота в малих групах, тренінги); консультації; самостійна та індивідуальна робота здобувачів вищої освіти.

Форми оцінювання – поточний контроль (усне опитування, тестування, перевірка індивідуальної роботи студентів і завдань самостійної роботи); підсумковий модульний контроль; підсумковий контроль (семестровий екзамен).

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою із дотриманням норм «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки» та з врахуванням політики щодо академічної доброчесності. Максимальну кількість балів (100 балів) можна набрати упродовж семестру за результатами виконання усіх видів робіт, які передбачені силабусом.

Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента становить *40 балів*, що є сумою балів, які здобувач вищої освіти отримує за роботу з відповідних тем: *32 бали* за поточну роботу під час практичних занять згідно розкладу (усне опитування, тестування, виконання завдань індивідуальної роботи, розв'язання завдань/кейсів, робота в малих групах, участь у дискусіях, тренінгах, рольових іграх тощо), *8 балів* за виконання завдань самостійної роботи. За усі ці види робіт нараховуються бали.

Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти: регулярно відвідувати й активно працювати на практичних заняттях, систематично засвоювати навчальний матеріал і виконувати завдання індивідуальної та самостійної роботи, брати участь в обговоренні проблемних і дискусійних питань, відпрацьовувати пропущені пари.

Підсумковий модульний контроль передбачає проектування, розробку та презентацію туристичного туру із обов'язковим включенням та реалізацією такої туристичної послуги як екскурсія.

Модульне контрольне завдання: Розробка туристичного туру по Україні на 2–3 дні (на вибір) із обов'язковим включенням у маршрут туру м. Луцька та проведенням по ньому екскурсії тривалістю орієнтовно 1 год. Завдання із розробки туру виконується у вигляді мультимедійної презентації та передбачає підготовку відповідної туристичної документації, презентацію і захист розробленого туру перед викладачем та групою. Друга частина завдання передбачає планування, розроблення, а й безпосереднє проведення екскурсії (включена у тур) об'єктами історико-культурної спадщини та іншими об'єктами туристичного показу м. Луцька. Максимальний бал за виконання завдання *60 балів: 35 балів* – за розробку і презентацію туристичного туру, оформлення документації; *25 балів* – за розробку, організацію та проведення екскурсії.

Викладач на початку вивчення освітнього компонента ознайомлює здобувачів вищої освіти із політикою оцінювання, визначає терміни здачі усіх видів запланованих робіт. Перенесення дедлайну здачі завдань можливо за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний) та за умови надання здобувачем вищої освіти документів, що їх підтверджують. Здобувачі мають дотримуватися усіх визначених строків та інформувати викладача у випадках неможливості відвідувати заняття та вчасно здавати виконані завдання. Викладач фіксує неявку здобувача вищої освіти на семінарське заняття, що вважається заборгованістю. Її здобувач вищої освіти має відпрацювати у позааудиторний час згідно затвердженого графіка консультацій, здавши ті завдання, які виносилися на практичне заняття, на якому здобувач вищої освіти був відсутній. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування чи навчання в рамках програми семестрового академічного обміну тощо) і за умови погодження керівником курсу навчання може відбуватись у онлайн формі.

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); при виконанні завдань робити посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; дотримуватися норм законодавства про авторське право і суміжні права та положень «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки». Недопустимо користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час занять, якщо це не пов'язано із навчальним процесом.

У межах освітнього компонента можливе визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, що здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм». Результати навчання, здобуті здобувачем освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації. Порядок та процедура визнання регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки». Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайносвіта, професійні стажування та ін.), які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені силабусом навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК (але не пізніше початку останнього місяця навчання, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання).

Окремі теми, змістовий модуль чи курс можуть бути перезараховані здобувачу вищої освіти відповідно до «Положення про підготовку здобувачів освіти у ВНУ імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти». Оцінювання здобувачів представниками підприємства, яке зафіксоване у дуальному робочому навчальному плані, враховується у кінці семестру вивчення ОК, програмні результати вивчення якого частково або повністю внесені до дуального робочого навчального плану.

Консультації надаються offline (на кафедрі музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності згідно графіку). Для погодження часу консультацій поза графіком здобувачу вищої освіти необхідно написати на електронну пошту / Telegram / Viber викладачу. Окрім очних, за попередньою домовленістю із викладачем, консультації можуть проводитися

online із використанням таких інструментів як електронна скринька, Viber, Telegram, через платформу Moodle, Zoom тощо.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться в усній формі у вигляді *семестрового екзамену*. Підсумкова семестрова оцінка з освітнього компонента виставляється без складання іспиту за результатами поточного і модульного контролю у випадку, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом, і набрав при цьому не менше як 75 балів та погоджується з оцінкою. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти.

Іспит складається, якщо здобувач освіти: 1) за результатами поточного і модульного контролю набрав менше 75 балів; 2) бажає підвищити рейтинг. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульного контролю анулюються (у межах 60 балів). Екзаменаційна оцінка визначається в балах за шкалою від 0 до 60 балів за результатами відповіді на іспиті на питання, внесені до білету.

Підсумкова семестрова оцінка у випадку складання іспиту визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок у балах (максимально – 100 балів). Зазначена оцінка заноситься до екзаменаційної відомості та індивідуального навчального плану (залікової книжки) студента.

Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу.

Перелік питань до іспиту:

1. Аналіз ринку туристичних продуктів в Україні.
2. Безпека у туризмі.
3. Бренд-менеджмент туристичної дестинації.
4. Диференційований підхід до туристичного та екскурсійного обслуговування.
5. Документація туристичного туру.
6. Екскурсійний показ: завдання, вимоги та особливості.
7. Законодавче регулювання туристично-екскурсійної сфери в Україні.
8. Застосування інформаційних технологій у процесах туристичного обслуговування.
9. Заходи з організації туристичного туру.
10. Інновації у проведенні екскурсій з використанням нових форм і методів.
11. Інновації у формуванні туристичних продуктів з використанням ІТ-технологій.
12. Інноваційні проекти в туризмі.
13. Інноваційні процеси в просуванні й комерціалізації туристського

продукту.

14. Карт-система формування та просування туристичного продукту
дестинації.

15. Класифікація методичних прийомів проведення екскурсії.

16. Класифікація туристичних турів.

17. Комунікаційна майстерність і культура мови екскурсовода.

18. Методичні засади дослідження ринку туристичних послуг.

19. Методичні прийоми проведення екскурсії.

20. Напрямами інноваційної діяльності в туризмі.

21. Оптимізація маршруту туру.

22. Організаційно-технічні заходи з забезпечення туру.

23. Організаційно-технологічні вимоги щодо проведення екскурсії.

24. Особливі методичні прийоми проведення екскурсій.

25. Оформлення і укладання документації туру та екскурсії.

26. Оформлення і укладання екскурсійної документації.

27. Програмне забезпечення туру.

28. Професійна майстерність та спеціальні здібності екскурсовода.

29. Регіональний ринок екскурсійно-туристичних продуктів м. Луцька та

Волинської області.

30. Реклама в індустрії туризму.

31. Ринок екскурсійно-туристичних продуктів у незалежній Україні.

32. Розрахунок вартості туру.

33. Розробка схеми маршруту туру.

34. Страхування у туризмі.

35. Структура й складові туристичного продукту.

36. Етапи створення туристичного продукту.

37. Сучасні тренди екскурсійної справи.

38. Теоретичні аспекти екскурсійно-туристичної діяльності.

39. Технологія підготовки і розробки нової екскурсії.

40. Технологія створення туристичного продукту та формування його
асортименту.

41. Туристичні квести.

42. Ціноутворення туристично-екскурсійних продуктів.

43. Якість туристичного продукту.

44. Маркетинг екскурсійно-туристичних продуктів.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Влещенко Н. М. Інноваційні технології у ресторанному, готельному господарстві та туризмі: навчальний посібник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 373 с.

2. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 248 с.

3. Інтерактивна екскурсія та квест-екскурсія. *Інноваційні технології в туризмі : навчальний посібник* / І. Т. Скрипченко. Дніпро : Журфонд, 2021. С. 91–96.

4. Карпюк А. В., Трофімук-Кирилова Т. М., Кирилов М.А. Ресурси релігійного туризму Волинської області: популяризація та туристичний потенціал. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1777>

5. Карпюк А. В., Трофімук-Кирилова Т. М. Роль музеїв у туристичному розвитку та екскурсійній сфері міста Луцька. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1657>. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-42-56.

6. Кіптенко В., Малиновська О. Організація екскурсійних послуг: Підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 518 с.

7. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями: підручник. Вінниця : «ПП«ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.

8. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі : навчально-методичний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2016. 144 с.

9. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навчальний посібник. Київ : Альтерпрес, 2003. 104 с.

10. Мальська М. П., Мандюк Н. Л. Маркетинг у туризмі : підручник. Львів : Український бестселер, 2015. 364 с.
11. Мельниченко О. А., Шведун В. О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. Харків : Видавництво НУЦЗУ, 2017. 153 с.
12. Методика розробки квест-екскурсій. *Інноваційні технології в туризмі : навчальний посібник* / І. Т. Скрипченко. Дніпро : Журфонд, 2021. С. 96–101.
13. Покоłodна М. М. Організація екскурсійної діяльності : підручник. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 180 с.
14. Полінкевич О. М. Маркетинг туризму та готельно-ресторанної справи: навч. посібник. Луцьк : ЛНТУ, 2022. 288 с.
15. Скрипченко І. Т. Інноваційні технології в туризмі: навчальний посібник. Дніпро : Журфонд, 2021. 137 с.
16. Трофімук-Кирилова Т. М. Роль пробних і навчальних екскурсій у підготовці фахівців за спеціальністю 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»: з досвіду Волинського національного університету імені Лесі Українки. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 54. Т. 2. С. 288–295.
17. Чорна Н. Креативні індустрії та їх роль у розвитку культурно-пізнавального туризму. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-37>
18. EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT) Tourism services – Requirements for the provision of professional tourist guide training and qualification programmes/ ДСТУ. EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT) Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів. URL: <http://shop.uas.org.ua/ua/turistichni-poslugi-vimogi-do-profesijnoi-pidgotovki-ta-kvalifikacijnih-program-dlja-gidiv.html>
19. Pierre J Benckendorff, Zheng Xiang, Pauline J Sheldon. *Tourism Information Technology*. 3rd Edition. CABI. 401 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Tourism_Information_Technology_3rd_Edit_i.html?id=xjU8ugEACAAJ&redir_esc=y

Інтернет-ресурси

1. Громадська спілка «Всеукраїнська асоціація гідів». URL: <https://uaguides.com/sections>
2. Україна Інкогніта. URL: <http://ukrainaincognita.com/rozdily/pamyatky>
3. UNWTO. URL: <https://www.e-unwto.org/>
4. World Tourism Organization. URL: <http://www.world-tourism.org>